יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד וַ דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

כג א וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה: ב וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד

23 (1) And Sarah's lifetime amounted to one hundred years, twenty years and seven years — [these were] the years of Sarah's lifetime. (2) Sarah died in Kiryat Arba, which is Hevron, in the Land of Canaan. And Avraham came to eulogize

RASHI רש"י

(א) **וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים.** לְכָךְ נִכְתַּב שָׁנָה בְּכָל כְּלָל וּכְלָל לוֹמַר לְךָ שֶׁכָּל אֶחָד נִדְרָשׁ לְעַצְמוֹ בַּת ק' כְּבַת כ' לְחֵטְא מַה בַּת כ' לֹא חָטְאָה שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ בַּת עוֹנְשִׁין אַף בַּת ק' בְּלֹא חֵטְא. וּבַת כ' כְּבַת ז' לְיוֹפִי: **שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה.** כֻּלָּן שָׁוִין לְטוֹבָה: (ב) **בְּקִרְיַת אַרְבַּע.** עַל שֵׁם אַרְבַּע עֲנָקִים שֶׁהָיוּ שָׁם אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי וַאֲבִיהֶם. דָּבָר אַחֵר עַל שֵׁם אַרְבַּע זוּגוֹת שֶׁנִּקְבְּרוּ שָׁם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ אָדָם וְחַוָּה. אַבְרָהָם וְשָׂרָה. יִצְחָק וְרִבְקָה. יַעֲקֹב וְלֵאָה: **וַיָּבֹא אַבְרָהָם.** מִבְּאֵר שָׁבַע: **לִסְפֹּד לָשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ.** נִסְמְכָה מִיתַת שָׂרָה לַעֲקֵדַת יִצְחָק לְפִי שֶׁעַל יְדֵי בְּשׂוֹרַת הָעֲקֵדָה שֶׁנִּזְדַּמֵּן בְּנָהּ לִשְׁחִיטָה

(1) **And Sarah's lifetime amounted to one hundred years, twenty years and seven years —** *The reason why the word "years" is [seemingly superfluously] inserted after every category of digits here [i.e., after hundreds, tens and units, instead of simply writing "one hundred and twenty-seven years"], is to teach you that each category is to be expounded separately, as follows. [When Sarah was] 100 years old, she was as a 20 year-old, regarding sins: just as [when she was under] 20 years old, she had [the status of] not [having] sinned, since she had not yet reached the age that would deem her liable to punishment [namely, after her turning 20] — so too, [even when she was] 100 years old, she was without sin. And [when she was] 20 years old, she was as a 7 year-old, regarding beauty (*Bereishit Rabbah *58:1).* **[These were] the years of Sarah's lifetime —** *[This seemingly superfluous phrase, not mentioning any specific number of years, comes to teach us that] all [of her years] were equally good.* (2) **בקרית ארבע —** *[literally, "the city of four,"] so called because of the four giants that were there, namely, Ahiman, Sheishai, Talmai and their father (see Numbers 13:22). Another explanation [is that the city was] so called because of the four couples, man and wife, who were [eventually to be] buried there, namely: Adam and Havah, Avraham and Sarah, Yitzhak and Rivkah, and Yaakov and Leah [and even though Yaakov had two wives, nevertheless Rahel was buried in Beit Lehem (see Genesis 35:19 and Rashi 30:15)] (*Bereishit Rabbah *58:4).* **And Avraham came —** *from Be-eir Sheva.* **To eulogize Sarah, and to weep for her —** *The death of Sarah is juxtaposed to the binding of Yitzhak [described in the immediately preceding chapter (22)], because when [Sarah received] the news of the binding, where her son had been prepared for slaughter, [the messenger who delivered the news delayed in the account, and had] almost [told her that] he had actually not been slaughtered. [But since he did not tell her immediately that Yitzhak was alive, Sarah was so shocked by what she had just*

לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ: וּמִיתַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַאֲתָא אַבְרָהָם
לְמִסְפְּדָהּ לְשָׂרָה וּלְמִבְכֹּהּ: ג וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי־
חֵת לֵאמֹר: וְקָם אַבְרָהָם מֵעַל אַפֵּי מִיתֵיהּ וּמַלֵּיל עִם בְּנֵי חִתָּאָה לְמֵימָר: ד גֵּר־וְתוֹשָׁב
אָנֹכִי עִמָּכֶם תְּנוּ לִי אֲחֻזַּת־קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה מֵתִי מִלְּפָנָי: דַּיָּר
וְתוֹתָב אֲנָא עִמְּכוֹן הָבוּ לִי אַחְסָנַת קְבוּרָא עִמְּכוֹן וְאֶקְבַּר מִיתִי מִן קֳדָמָי: ה וַיַּעֲנוּ
בְנֵי־חֵת אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ: וְאָתִיבוּ בְנֵי חִתָּאָה יָת אַבְרָהָם לְמֵימַר לֵיהּ:
ו שְׁמָעֵנוּ ו אֲדֹנִי נְשִׂיא אֱלֹהִים ו אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ
קְבֹר אֶת־מֵתֶךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ אֶת־קִבְרוֹ לְא־יִכְלֶה מִמְּךָ מִקְבֹּר
מֵתֶךָ: קַבֶּל מִנָּנָא רִבּוֹנָנָא רַב קֳדָם יְיָ אַתְּ בֵּינָנָא בְּשַׁפַּר קִבְרָנָא קְבַר יָת מֵיתָךְ אֱנַשׁ מִנָּנָא
יָת קִבְרֵיהּ לָא יִמְנַע מִנָּךְ מִלְּמִקְבַּר מֵיתָךְ:

Sarah, and to weep for her. **(3)** Then Avraham arose from before his dead, and spoke to the children of Heit, saying: **(4)** I am a stranger and a sojourner among you. Grant me possession of [land for] a grave with you, so that I may bury my dead from [being] before me. **(5)** And the children of Heit answered Avraham, saying to him: **(6)** Listen to us, my master. You are a prince of God in our midst. You may bury your dead in the choicest of our burial sites. No man among us will withhold his burial site from you, from burying your dead.

RASHI **רש"י**

וְכִמְעָט שֶׁלֹּא נִשְׁחַט פָּרְחָה נִשְׁמָתָהּ מִמֶּנָּה וּמֵתָה:
(ד) **גֵּר וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם.** גֵּר מֵאֶרֶץ אַחֶרֶת וְנִתְיַשַּׁבְתִּי עִמָּכֶם. וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה אִם תִּרְצוּ הֱרִיבִי גֵּר וְאִם לָאו אֶהְיֶה תּוֹשָׁב וְאֶטְלֶנָּה מִן הַדִּין שֶׁאָמַר לִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת: **אֲחֻזַּת קֶבֶר.** אֲחוּזַת קַרְקַע לְבֵית הַקְּבָרוֹת: (ו) **לֹא יִכְלֶה.** לֹא יִמְנַע כְּמוֹ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ. וּכְמוֹ וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם:

*heard, that] her soul departed from her, and she passed away (*Tanhuma *end of* Vayeira*).* **(4) I am a stranger and a sojourner among you —** *i.e., a stranger from another land, who has come to live among you. [This is the simple meaning of the verse.] And the* Midrash Aggadah *explains our verse as follows: "If you wish, I shall remain as a* stranger *[among you, and I shall pay for the land that I need]. But if not, [i.e., if you refuse to sell me any land,] then I will come to* sojourn *[i.e., settle] here, claiming [the land] under [my] legal entitlement. For the Holy One, Blessed is He, said to me (see Genesis 12:7), "I shall give this Land to your offspring." (*Bereishit Rabbah *58:6)* **אחוזת קבר —** *[literally, "possession of a grave," meaning:] Possession of land for a burial site.* **(6) לא יכלה —** *[means:] Will not withhold. [This term is] similar to [that used in the verses] (Psalms 40:12), "Do not withhold (***תכלא***) Your mercies," and (Genesis 8:2), "and the rain ... was withheld (***ויכלא***)."*

PROPHETS I Kings 1 נביאים מלכים א פרק א

א וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְכַסֻּהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יִחַם לוֹ: ומלכא דויד סיב על
בְּיוֹמִין ומְכַסַּן לֵיהּ בִּלְבוּשִׁין וְלָא שָׁחִין לֵיהּ: ב וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו יְבַקְשׁוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ
נַעֲרָה בְתוּלָה וְעָמְדָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּתְהִי־לוֹ סֹכֶנֶת וְשָׁכְבָה בְחֵיקֶךָ וְחַם לַאדֹנִי
הַמֶּלֶךְ: ואֲמַרוּ לֵיהּ עַבְדּוֹהִי יְבָעוּן לְרִבּוֹנִי מַלְכָּא עוּלֵמְתָּא בְּתוּלְתָּא וּתְשַׁמֵּישׁ קֳדָם מַלְכָּא וּתְהֵי
לֵיהּ קָרִיבָא וְתִשְׁכּוּב לְוָתָךְ וְתִשְׁחַן לְרִבּוֹנִי מַלְכָּא: ג וַיְבַקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל
יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית וַיָּבִאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ: ובְעוֹ עוּלֵמְתָּא
שַׁפִּירְתָּא בְּכֹל תְּחוֹם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְאַשְׁכָּחוּ יַת אֲבִישַׁג דְּמִן שׁוּנֵם וְאַיְתִיאוּ יָתָהּ לְמַלְכָּא:
ד וְהַנַּעֲרָה יָפָה עַד־מְאֹד וַתְּהִי לַמֶּלֶךְ סֹכֶנֶת וַתְּשָׁרְתֵהוּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יְדָעָהּ:
ועוּלֶמְתָּא שַׁפִּירְתָּא עַד לַחֲדָא וַהֲוַת לְמַלְכָּא קָרִיבָא וּמְשַׁמְּשָׁא לֵיהּ ומַלְכָּא לָא יְדָעָהּ:
ה וַאֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים
וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו: ואֲדוֹנִיָּה בַּר חַגִּית מִתְרַבְרַב לְמֵימַר אֲנָא אֶמְלוֹךְ וַעֲבַד
לֵיהּ רְתִיכִין ופָּרָשִׁין וְחַמְשִׁין גַּבְרָא רְדִיפִין קֳדָמוֹהִי: ו וְלֹא־עֲצָבוֹ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר

(1) Now King David was old and stricken in years; and they covered him with clothes, but he was not warmed. (2) Therefore his servants said to him: "Let a young virgin be sought for my lord the king; and let her stand before the king, and be a companion to him; and let her lie in your bosom, that the lord my king may be warmed." (3) So they sought for a fair maiden throughout all the borders of Israel, and they found Avishag the Shunammite, and they brought her to the king. (4) And the maiden was very fair; and she became a companion to the king, and she ministered to him; but the king did not know her. (5) Now Adoniyah the son of Hagit exalted himself, saying: "I will be king"; and he prepared for himself chariots and horsemen, and fifty men to run before him. (6) And his father had never grieved him all his life by saying: "Why have you

RASHI רש"י

(1) **Stricken in years** — *This was his old age.* (2) **Virgin** — *whose maidenhead warms her flesh.* **A companion** — *a warmer.* (4) **Did not know her** — *He did not have relations with her.* (5) **מתנשא** — *exalted himself.* **And fifty men** — *without a spleen and with carved out soles.* (6) **And his father had never grieved him** — *i.e., angered him.* **And he was born** — *to his mother.* **After Avshalom** — *i.e., he was raised in*

(א) **בָּא בַּיָּמִים.** יְמֵי הַזִּקְנָה: (ב) **בְּתוּלָה.** בְּתוּלֶיהָ מְחַמְּמִין אֶת בְּשָׂרָהּ: **סֹכֶנֶת.** מְחַמֶּמֶת: (ד) **לֹא יְדָעָהּ.** לֹא בָּעָלָהּ: (ה) **מִתְנַשֵּׂא.** מִתְפָּאֵר. **וַחֲמִשִּׁים אִישׁ.** נְטוּלֵי טְחוֹל וַחֲקוּקֵי כַּפּוֹת רַגְלַיִם: (ו) **וְלֹא עֲצָבוֹ אָבִיו.** לֹא הִכְעִיסוֹ: **וְאֹתוֹ יָלְדָה.** אִמּוֹ: **אַחֲרֵי**

מַדְוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ וְגַם־הֲוּא טוֹב־תֹּאַר מְאֹד וְאֹתוֹ יָלְדָה אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם: וְלָא
אַכְלִימֵיה אֲבוּהִי מִיּוֹמוֹהִי לְמֵימָר מָא דֵּין כְּדֵין אַתְּ עָבֵיד וְאַף הוּא שַׁפִּיר בְּרֵיוָא לַחֲדָא וְיָתֵיהּ
יְלֵידַת בָּתַר אַבְשָׁלוֹם:

done so?" And he was also a very handsome man; and he was born after Avshalom.

RASHI רש"י

accordance with the culture by which Avshalom's mother had raised Avshalom.

אַבְשָׁלוֹם. כְּלוֹמַר גִּדְּלָתוּ אַחַר תַּרְבּוּת שֶׁגִּדְּלָה אִמּוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם אֶת אַבְשָׁלוֹם:

Writings Mishlei 3 כתובים משלי פרק ג

טו פְּרָעֵהוּ אַל־תַּעֲבָר־בּוֹ שְׁטֵה מֵעָלָיו וַעֲבֹר: אֲדֵישׁ וְלָא תֵּעְבַּר עִמֵּהּוֹן סְטֵי וַעֲבַר
מִנְּהוֹן: **טז כִּי לֹא יָשֵׁנוּ אִם־לֹא יָרֵעוּ וְנִגְזְלָה שְׁנָתָם אִם־לֹא יַכְשִׁילוּ**
(קרי יַכְשֵׁילוּ): לָא דָּמְכִין עַד מַה דְּמַבְאֲשִׁין וּפְרִידָא שְׁנָתְהוֹן עַד מַה דְּעָבְדִין תְּקָלָא: **יז כִּי**
לָחֲמוּ לֶחֶם רֶשַׁע וְיֵין חֲמָסִים יִשְׁתּוּ: דְּמֵיכְלִיתְהוֹן מֵיכַלְתָּא דְּרַשִׁיעֵי וְחַמְרָא דְּחָטוֹפַיָּא
שָׁתְיָן: **יח וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד־נְכוֹן הַיּוֹם:** וְאָרְחָא דְּצַדִּיקֵי
כִּנְהוֹרָא דְּמַזְהַר וְאָזֵל נַהֲרֵיהּ עַד מַה דְּתַקִּין יוֹמָא: **יט דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ**
בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ: וְאָרְחָא דְּרַשִׁיעֵי חַכִּירָא וְלָא יָדְעִין בְּמָנָא מִתְתַּקְלִין: **כ בְּנִי לְדְבָרַי**
הַקְשִׁיבָה לְאִמְרַי הַט־אָזְנֶךָ: בְּרִי לְמִלַּי אַצִּית וּלְמַאֲמָרַי צְלֵי אוּדְנָךְ:

(15) Avoid it, do not pass by it; turn from it, and pass on. **(16)** For they can't sleep, if they have not done evil; and their sleep is taken away, unless they cause some to fall. **(17)** For they eat the bread of wickedness, and drink the wine of violence. **(18)** But the path of the righteous is as the light of dawn, that shines more and more until the perfection of the day. **(19)** The way of the wicked is as darkness; they do not know what will cause them to stumble. **(20)** My son, heed my words; incline your ear to my sayings.

RASHI רש"י

(15) Avoid it — *Cancel it.* **שטה מעליו —** *turn from it.* **(16) לא ישנו —** *They cannot sleep.* **(18) Is as the light of dawn —** *Which begins to illuminate from the dawn.* **Until the perfection of the day —** *Until noon.*

(טו) **פְּרָעֵהוּ.** בַּטְּלֵהוּ: **שְׁטֵה מֵעָלָיו.** סוּר מִפָּנָיו: (טז) **לֹא יָשֵׁנוּ.** אֵינָם יְכוֹלִים לִישֹׁן: (יח) **כְּאוֹר נֹגַהּ.** שֶׁהוֹלֵךְ וּמֵאִיר מֵעַמּוּד הַשַּׁחַר: **עַד נְכוֹן הַיּוֹם.** עַד חֲצוֹת הַיּוֹם:

Mishnah *Berakhot, chapter 5* משנה ברכות פרק ה

(1) One should not stand up to pray [the *Amidah*] except with a bowed head [i.e., in a subservient frame of mind]. The pious men of old used to wait an hour [after arriving at the

א אֵין עוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל אֶלָּא מִתּוֹךְ כֹּבֶד רֹאשׁ. חֲסִידִים

הָרְאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים שָׁעָה אַחַת וּמִתְפַּלְּלִים, כְּדֵי שֶׁיְּכַוְּנוּ אֶת לִבָּם לַמָּקוֹם. אֲפִלּוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ, לֹא יְשִׁיבֶנּוּ. וַאֲפִלּוּ נָחָשׁ כָּרוּךְ עַל עֲקֵבוֹ, לֹא יַפְסִיק: **ב** מַזְכִּירִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וְשׁוֹאֲלִין הַגְּשָׁמִים בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים, וְהַבְדָּלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אוֹמֵרָהּ בְּרָכָה רְבִיעִית בִּפְנֵי עַצְמָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בַּהוֹדָאָה: **ג** הָאוֹמֵר עַל קַן צִפּוֹר יְגִיעוּ רַחֲמֶיךָ, וְעַל טוֹב יִזָּכֵר שְׁמֶךָ, מוֹדִים מוֹדִים, מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה וְטָעָה, יַעֲבֹר אַחֵר תַּחְתָּיו, וְלֹא יְהֵא סַרְבָן בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. מֵנַיִן הוּא מַתְחִיל, מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה שֶׁטָּעָה בָהּ: **ד** הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּבָה, לֹא

place of prayer] before praying in order that they might focus their thoughts upon their Father in heaven. Even if a king greets a person [while praying] he should not answer him [provided it does not endanger his life]; even if a [non-poisonous] snake is wound around his heel he should not break off [his prayer by speech; however, to shake off the snake or walk away is permitted]. **(2)** The miracle of the rainfall [the formula **משיב הרוח ומוריד הגשם** — "Who causes the wind to blow and brings down the rain"] is mentioned in the benediction of the resurrection; the petition for rain [**ותן טל ומטר לברכה** — "and grant dew and rain for a blessing"], in the benediction of the years; and *havdalah*, in [**אתה חוננתנו** — You "that graciously grant knowledge."] Rabbi Akiva says: He says it as a fourth blessing [after the first three benedictions in the *Shemonah Esreh*] by itself; Rabbi Eliezer says: It is said in [**מודים**] the thanksgiving benediction. **(3)** If one [in praying] says, "May Your mercies extend to a birds nest," (see Deuteronomy 22:6) "May Your name be mentioned for good tidings," or "We give thanks, we give thanks," he is silenced [in the first case because he attributes the commandments to God's mercy, when in fact the real reason is beyond human comprehension; in the second case he is silenced, since he seemingly places conditions on God i.e., only for "good tidings" in the third case he is silenced because by repeating the same words twice it seems as if he is addressing more than the One God]. If one went before the Ark [i.e., leading the prayers] and made a mistake, another should take his place, and at such a moment one may not refuse. Where should he begin? At the beginning of the benediction in which the other made the mistake. **(4)** The Reader [i.e., the one leading the prayers] should not respond "Amen"

רבנו עובדיה מברטנורא

א אין עומדין. מתוך כובד ראש. הכנעה ומורא דכתיב (תהלים ב) עבדו את ה' ביראה, ועבודה זו תפלה היא: **שוהים שעה אחת.** במקום שבאו להתפלל: **אפילו המלך שואל בשלומו.** ודוקא מלך ישראל, אבל מלך עכו"ם פוסק, שלא יהרגנו: **אפילו נחש כרוך על עקבו.** דוקא נחש, שרוב פעמים אינו נושך, אבל עקרב, או אפעה, מן הדברים שודאי נושכים וממיתים, פוסק: **ב מזכירין גבורות גשמים.** משיב הרוח, שאינו לשון בקשה אלא לשון הזכרה ושבח. ומפני שהגשמים אחת מגבורותיו של הקדוש ברוך הוא, דכתיב (איוב ה) עושה גדולות עד אין חקר הנותן מטר על פני ארץ, משום הכי קרי להו גבורות גשמים: **ושואלין.** ותן טל ומטר, לשון בקשה: **בברכת השנים.** מתוך שהן פרנסה, קבעו שאלתן בברכת פרנסה: **והבדלה.** במוצאי שבת: **בחונן הדעת.** שהיא ברכה ראשונה של חול. ובירושלמי אמרו, מפני מה תקנו הבדלה בחונן הדעת, שאם אין דעה, הבדלה מנין. וכן הלכה: **ג על קן צפור יגיעו רחמיך.** כמו שהגיעו רחמיך על קן צפור וגזרת לא תקח האם על הבנים, כן חוס ורחם עלינו: **משתקין אותו.** שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים, והן אינן אלא גזרות מלך על עבדיו: **על טוב יזכר שמך.** משמע על טובתך נודה לך, ועל הרע לא נודה. והרי אנו חייבין לברך על הרעה כשם שמברכין על הטובה: **מודים מודים.** דמחזי כמקבל עליו שתי אלוהות. ומפרש בירושלמי, הדא דתימא בצבור, אבל ביחיד תחנונים הם: **ולא יהא סרבן באותה שעה.** כדרך שאר יורדים לפני התיבה שצריך לסרב פעם ראשונה, אבל זה לא יסרב כשאומרים לו לך רד, לפי שגנאי הוא שתהא התפלה

יַעֲנֶה אַחַר הַכֹּהֲנִים אָמֵן, מִפְּנֵי הַטֵּרוּף. וְאִם אֵין שָׁם כֹּהֵן אֶלָּא הוּא, לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו. וְאִם הַבְטָחָתוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו וְחוֹזֵר לִתְפִלָּתוֹ, רַשַּׁאי: **ה** הַמִּתְפַּלֵּל וְטָעָה, סִימָן רַע לוֹ. וְאִם שְׁלִיחַ צִבּוּר הוּא, סִימָן רַע לְשׁוֹלְחָיו, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוֹסָא, שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל הַחוֹלִים וְאוֹמֵר, זֶה חַי וְזֶה מֵת. אָמְרוּ לוֹ, מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ. אָמַר לָהֶם, אִם שְׁגוּרָה תְּפִלָּתִי בְּפִי, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְקֻבָּל וְאִם לָאו, יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְטֹרָף:

after [the benedictions of] the priests because this might confuse him. If there are no other priests there besides himself, he should not raise his hands [in priestly benediction], but if he is confident that he can raise his hands and go back to his place in the prayer [without making a mistake in the prayers], he is permitted to do so. (5) If one makes a mistake in his [private] *tefillah*, it is a bad indication for him, and if he is a Reader, it is a bad indication for those who have sent him [i.e., the congregation], because a man's agent is regarded as the person himself. It was related of Rabbi Hanina ben Dosa that he used to pray for the sick and say, "This one will die, that one will live." They said to him: "How do you know?" He replied: "If my prayer emerges fluently, I know that it is accepted, but if not, then I know that it is rejected."

רבנו עובדיה מברטנורא

מופסקת כל כך: **ד לא יענה אחר הכהנים אמן.** בסוף כל ברכה, כמו ששאר צבור עונים: **מפני הטירוף.** שלא תטרוף דעתו ויטעה, לפי ששליח צבור הוא צריך להתחיל ברכה שניה, ולהקרות להן מלה במלה, ואם יענה אמן, לא יוכל לכוין ולחזור לתפלתו מהר ולהתחיל הברכה שראוי שיתחיל: **לא ישא את כפיו.** שמא לא יוכל לכוין ולחזור לתפלתו להתחיל שים שלום, שתהא דעתו מטורפת מאימתא דצבורא: **ואם הבטחתו.** כלומר אם בטוח הוא שלא תהא דעתו מטורפת מאימת הצבור: **ה אם שגורה תפלתי.** סדורה בפי במרוצה ואיני נכשל בה: **שהוא מטורף.** שהחולה מטורף כמו אך טרוף טורף (בראשית מד) פירוש אחר, לשון טורפים לו תפלתו בפניו (בגמרא ה) כלומר, התפלה שהתפללו עליו מטורפת וטרודה ממנו ואינה מקובלת:

Gemara *Berakhot 34b*

גמרא ברכות דף לד:

תָּנוּ רַבָּנָן מַעֲשֶׂה שֶׁחָלָה בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל שִׁיגֵר שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים אֵצֶל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא לְבַקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתָם עָלָה לַעֲלִיָּה וּבִקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים בְּירִידָתוֹ אָמַר לָהֶם לְכוּ שֶׁחָלַצָתּוּ חַמָּה אָמְרוּ לוֹ וְכִי נָבִיא אַתָּה אָמַר לָהֶם לֹא נָבִיא אָנֹכִי וְלֹא בֶן נָבִיא אָנֹכִי אֶלָּא כַּךְ מְקוּבָּלַנִי אִם שְׁגוּרָה תְּפִלָּתִי בְּפִי יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְקוּבָּל וְאִם לָאו יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְטוֹרָף. יָשְׁבוּ וְכָתְבוּ וְכִוְּנוּ אוֹתָהּ שָׁעָה וּכְשֶׁבָּאוּ אֵצֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל אָמַר לָהֶם הָעֲבוֹדָה לֹא חֲסַרְתֶּם וְלֹא הוֹתַרְתֶּם אֶלָּא כַּךְ הָיָה מַעֲשֶׂה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה חָלַצָתּוּ חַמָּה וְשָׁאַל לָנוּ מַיִם לִשְׁתּוֹת. וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי חֲנִינָא

Our Rabbis taught: Once the son of Rabban Gamliel fell ill. He sent two scholars to Rabbi Hanina ben Dosa to ask him to pray for him. When he saw them he ascended to an upper chamber and prayed for him. When he came down he said to them: "Go, the fever has left him." They said to him, "Are you a prophet?" He replied, "I am neither a prophet nor the son of a prophet, but I have learned this from experience. If my prayer is fluent in my mouth, I know that it is accepted: but if not, I know that it is rejected." They sat down and made a note of the exact moment. When they came to Rabban Gamliel, he said to them, "By the Temple service! You have not been a moment too soon or too late, but so it happened: at that very moment the fever left him and he asked for water to drink." On another occasion it

בֶּן דוֹסָא שֶׁהָלַךְ לִלְמוֹד תּוֹרָה אֵצֶל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְחָלָה בְּנוֹ שֶׁל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אָמַר לוֹ חֲנִינָא בְּנִי בַּקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים וְיִחְיֶה הִנִּיחַ רֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכָּיו וּבִקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים וְחָיָה אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אִלְמָלֵא הִטִּיחַ בֶּן זַכַּאי אֶת רֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכָּיו כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ לֹא הָיוּ מַשְׂגִּיחִין עָלָיו אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ וְכִי חֲנִינָא גָּדוֹל מִמְּךָ אָמַר לָהּ לָאו אֶלָּא הוּא דּוֹמֶה כְּעֶבֶד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַאֲנִי דּוֹמֶה כְּשַׂר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אַל יִתְפַּלֵּל אָדָם אֶלָּא בְּבַיִת שֶׁיֵּשׁ שָׁם חַלּוֹנוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ו) וְכַיין פְּתִיחָן לִיהּ בְּעִלִּיתֵיהּ נֶגֶד יְרוּשָׁלֵם. אָמַר רַב כַּהֲנָא חָצִיף עָלַי מָאן דְּמַצְלִי בְּבִקְעָתָא וְאָמַר רַב כַּהֲנָא חָצִיף עָלַי מָאן דְּמִסְפְּרִישׁ חִטְאֵיהּ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לב) אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה:

happened that Rabbi Hanina ben Dosa went to study Torah with Rabban Yohanan ben Zakkai. The son of Rabban Yohanan ben Zakkai fell ill. He said to him, “Hanina my son, pray for him that he may live.” He put his head between his knees and prayed for him and he lived. Said Rabban Yohanan ben Zakkai, “If Ben Zakkai had stuck his head between his knees [even] for the whole day, no notice would have been taken of him.” His wife said to him, “Is Hanina greater than you are? He replied to her, “No; but he is like a servant before the king [a servant enters and leaves without asking permission], and I am like a nobleman before a king [who may enter only at fixed times]. Rabbi Hiyya bar Abba said in the name of Rabbi Yohanan, A man should pray only in a room which has windows [which will cause him to have the proper intent, because he has a view of the heavens], since it says, “Now his windows were open in his upper chamber towards Jerusalem.” (Daniel 6:11) Rav Kahana said, I consider a man impertinent who prays in a valley [the fear of God falls on a person when he is in a secluded place, and a valley is not secluded, for people constantly pass there]. Rav Kahana also said: I consider a man impertinent who openly recounts his sins, since it is said, “Happy is he whose transgression is forgiven, whose sin is covered.” (Psalms 32:1)

זוהר חיי דף קר"ט ע"א

וְאִבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהלים ס) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּון חַצֵרֶיךָ הָאי קְרָא אִתְמַר אֲבָל זַכָּאָה הוּא בַּר נָשׁ דְּאוֹרְחוֹי אִתְכַּשָּׁרָן קָמֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִיהוּ אִתְרָעֵי בֵּיהּ לְקָרְבָא לֵיהּ לְגַבֵּיהּ. תָּא חֲזֵי אַבְרָהָם אִתְקְרִיב לְגַבֵּיהּ וְתִאוּבְתֵּיהּ דִּילֵיהּ הָוָה כָּל יוֹמוֹי בְּהָאי. וְלָא אִתְקְרִיב אַבְרָהָם בְּיוֹמָא חָדָא אוֹ בְּזִמְנָא חָדָא אֶלָּא עוֹבָדוֹהִי קָרִיבוּ לֵיהּ בְּכָל יוֹמוֹי מִדַּרְגָּא לְדַרְגָּא עַד דְּאִסְתְּלַק בְּדַרְגּוֹי כַּד הָוָה סִיב וְעָאל בְּדַרְגִּין עִלָּאִין כַּדְקָא חָזֵי דִּכְתִיב וְאַבְרָהָם זָקֵן וּכְדֵין בָּא בַּיָּמִים בְּאינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין כַּדְקָא חָזֵי דִּכְתִיב וְאַבְרָהָם זָקֵן וּכְדֵין בָּא בַּיָּמִים בְּאינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין בְּאינּוּן יוֹמִין יְדִיעָן בְּרָזָא דִמְהֵימְנוּתָא וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. דִּמְתַּמָּן נַפְקִין כָּל בִּרְכָאן וְכָל טִיבוּ. זַכָּאִין בְּיָמִים אִלּוּ הַיְדוּעִים בְּסוֹד הֶאֱמוּנָה. וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת וְכָל טוּב זַכָּאִין הֵם בָּעֲלֵי

תרגום הזוהר

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהלים ס"ה) אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּון חֲצֵרֶיךָ. מִקְרָא זֶה נִתְבָּאֵר. אֲבָל אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֶׁדְּרָכָיו רְצוּיִם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהוּא חָפֵץ בּוֹ לְקָרְבוֹ אֵלָיו. בֹּא וּרְאֵה, אַבְרָהָם נִתְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכָל יָמָיו הָיְתָה תְּשׁוּקָתוֹ בָּזֶה, וְלֹא נִתְקָרֵב אַבְרָהָם בְּיוֹם אֶחָד אוֹ בְּפַעַם אַחַת, אֶלָּא מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים קֵרְבוּ אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה, עַד שֶׁנִּתְעַלָּה בְּמַדְרֵגוֹתָיו כְּשֶׁהָיָה זָקֵן, וְנִכְנַס בַּמַּדְרֵגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת כָּרָאוּי, שֶׁכָּתוּב וְאַבְרָהָם זָקֵן, וְאָז בָּא בַּיָּמִים, דְּהַיְנוּ בְּיָמִים אֵלּוּ הָעֶלְיוֹנִים,

אינון מָארֵיהון דִּתְשׁוּבָה דְּהָא בְּשַׁעְתָּא חָדָא בְּיוֹמָא חָדָא בְּרִיגְעָא חָדָא קָרֵיבִין לְגַבֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּלָא הֲוָה הָכִי אֶפִילוּ לַצַּדִּיקִים גְּמוּרִים דְּאִתְקָרִיבוּ גַּבֵּיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכַמָּה שְׁנִין. אַבְרָהָם לָא עָאל בְּאינון יוֹמִין עִילָּאִין עַד דְּהָוָה סִיב כְּמָה דְּאִתְמַר. וְכֵן דָּוִד דִּכְתִיב (מלכים א א) וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים. אֲבָל מָארֵיהּ דִּתְשׁוּבָה מִיָּד עָאל וְאִתְדַּבַּק בֵּיהּ בְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר תְּנִינָן אָתַר דְּמָארֵיהון דִּתְשׁוּבָה קַיְימִי בֵּיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא צַדִּיקִים גְּמוּרִים לֵית לוֹן רְשׁוּ לְקַיְימָא בֵּיהּ בְּגִין דְּאינון קָרִיבִין לְמַלְכָּא יַתִּיר מִכֻּלְהוּ וְאינון מַשְׁכֵּי עָלְיְיהוּ בְּרְעוּתָא דִלְבָּא יַתִּיר וּבְחֵילָא לְאִתְקָרְבָא לְמַלְכָּא. תָּא חָזֵי כַּמָּה אַתְרִין מְתוּקָנִין לֵיהּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהוּא עָלְמָא וּבְכֻלְּהוּ בֵּי מוֹתְבֵי לוֹן לַצַּדִּיקִים כָּל חָד וְחָד לְפוּם דַּרְגֵּיהּ כַּדְקָא חָזֵי לֵיהּ כְּתִיב (תהלים סד) אַשְׁרֵי תִבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּון חֲצֵרֶיךָ דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לוֹן לְגַבֵּיהּ דְּסַלְקִין אינון נְשָׁמָתִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא לְאִתְאַחֲדָא בְּאַסְתַּנְתֵּיהוֹן דְּאִתְפַּקְנָן לְהוּ יִשְׁכֹּון חֲצֵרֶיךָ אִלֵּין אַתְרִין וְדַרְגִּין לְבַר וּמָאן אינון כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (זכריה ג) וְנָתַתִּי לְךָ מְהַלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה וְהָאי הוּא דַרְגָּא בֵּין קַדִּישִׁין עִלָּאִין וּמָאן דְּזַכָּאן לְדַרְגָּא דָּא אינון שְׁלִיחָן דְּמָארֵי עָלְמָא כְּאינון מַלְאָכִין וְעַבְדִּין שְׁלִיחוּתָא תְּדִיר בִּרְעוּתָא דְּמָארֵיהוֹן בְּגִין דְּאִלֵּין אִתְקַדָּשׁוּ תְּדִיר בְּקֻדּוּשָׁא וְלָא אִסְתָּאֲבוּ בְּגוֹוָנָא דָּא מָאן דְּאִסְתָּאַב בְּהָאי עָלְמָא אִיהוּ מָשִׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מְסָאֲב וְכַד נָפַק נְשָׁמָתֵיהּ מְנִיהּ מְסָאֲבִין לֵיהּ וּמְדוּרֵיהּ בֵּין אינון מְסָאֲבִין וְאִלֵּין אינון מַזִּיקִין דְּעָלְמָא כַּמָּה דְּאִתְמַשִׁיךְ בַּר נָשׁ גַּרְמֵיהּ בְּהָאי עָלְמָא הָכִי הוּא מַדּוּרֵיהּ וְאִתְמָשַׁךְ בְּהַהוּא עָלְמָא וְאינון רוּחֵי מְסָאֲבֵי מְסָאֲבִין לֵיהּ וְאָעְלִין לֵיהּ לְגַהִינָּם תָּא חָזֵי מָאן דְּאִתְקַדַּשׁ וְנָטִיר גַּרְמֵיהּ בְּהָאי עָלְמָא דְּלָא אִסְתָּאַב מָדוּרֵיהּ בְּהַהוּא עָלְמָא בֵּין אינון קַדִּישִׁין עִלָּאִין וְעַבְדִּין שְׁלִיחוּתָא תְּדִיר וְאִלֵּין קַיְימֵי בֶּחָצֵר כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר אֶת חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן:

הַתְּשׁוּבָה, כִּי הֲרֵי בְּשָׁעָה אַחַת, בְּיוֹם אֶחָד, בְּרֶגַע אֶחָד, הֵם קְרֵבִים אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כֵּן אֲפִלּוּ לַצַּדִּיקִים גְּמוּרִים, שֶׁהֵם מִתְקָרְבִים לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רַק בְּכַמָּה שָׁנִים. אַבְרָהָם לֹא נִכְנַס בְּאֵלּוּ הַיָּמִים הָעֶלְיוֹנִים עַד שֶׁהָיָה זָקֵן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְכֵן דָּוִד שֶׁכָּתוּב (מלכים א' א') וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים. אֲבָל בַּעַל הַתְּשׁוּבָה מִיָּד נִכְנַס וּמִתְדַּבֵּק בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, שָׁנִינוּ, בְּמָקוֹם שֶׁבַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים בּוֹ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, אֵין לַצַּדִּיקִים גְּמוּרִים רְשׁוּת לַעֲמוֹד בּוֹ. מִשּׁוּם שֶׁהֵם קְרוֹבִים אֶל הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, וְהֵם מוֹשְׁכִים הַשֶּׁפַע מִלְּמַעְלָה עִם יוֹתֵר כַּוָּנַת הַלֵּב, וְעִם כֹּחַ גָּדוֹל, לְהִתְקָרֵב אֶל הַמֶּלֶךְ. בֹּא וּרְאֵה, כַּמָּה מְקוֹמוֹת מְתוּקָנִים יֵשׁ לוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם הַהוּא, וּבְכֻלָּם יֵשׁ בְּתֵּי דִירָה לָהֶם לַצַּדִּיקִים, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַדְרֵגָתוֹ כָּרָאוּי לוֹ. כְּתִיב (תהלים סד) אַשְׁרֵי תִבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּון חֲצֵרֶיךָ. הֵינוּ אוֹתָם אֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קֵרְבָם אֵלָיו, שֶׁאֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת עוֹלוֹת מִמַּטָּה לְמַעְלָה לְהֵאָחֵז בְּנֶחָלוֹתֵיהֶם שֶׁנִּתְקְנוּ לָהֶם. יִשְׁכֹּון חֲצֵרֶיךָ, אֵלּוּ מְקוֹמוֹת וּמַדְרֵגוֹת שֶׁהֵם בַּחוּץ, וּמִי הֵם, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר (זכריה ג) וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה. וְזוֹ הִיא מַדְרֵגָה יְדוּעָה בֵּין קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים. וְכָל הַזּוֹכִים לְמַדְרֵגָה זוֹ, הֵם שְׁלִיחֵי רִבּוֹן הָעוֹלָם, כְּמוֹ הַמַּלְאָכִים, וְעוֹשִׂים שְׁלִיחוּת תָּמִיד בְּחֵפֶץ רִבּוֹנָם, מִשּׁוּם שֶׁאֵלּוּ (הִתְקַדְּשׁוּ) תָּמִיד בְּקֻדְשָׁה, וְלֹא נִטְמְאוּ. כְּעֵין זֶה, מִי שֶׁנִּטְמָא בָּעוֹלָם הַזֶּה, מוֹשֵׁךְ עַל עַצְמוֹ רוּחַ הַטּוּמְאָה, וּכְשֶׁנִּשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, מְטַמְּאִים אוֹתוֹ, וְדִירָתוֹ בֵּין אֵלּוּ הַטְּמֵאִים, וְאֵלּוּ הֵם מַזִּיקֵי הָעוֹלָם. כִּי כְּמוֹ שֶׁאָדָם נִמְשָׁךְ עַצְמוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, כֵּן הוּא דִּירָתוֹ וְכֵן נִמְשָׁךְ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וְאֵלּוּ הָרוּחוֹת הַטְּמֵאוֹת מְטַמְּאִים אוֹתוֹ וּמַכְנִיסִים אוֹתוֹ לַגֵּיהִנֹּם. בֹּא וּרְאֵה, מִי שֶׁמִּתְקַדֵּשׁ וְשׁוֹמֵר עַצְמוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵינוֹ נִטְמָא, מְדוֹרוֹ בָּעוֹלָם הַבָּא בֵּין אֵלּוּ קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים, וְעוֹשִׂים שְׁלִיחוּת תָּמִיד, וְאֵלּוּ עוֹמְדִים בֶּחָצֵר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "אֵת חֲצֵר הַמִּשְׁכָּן".

יוסף לחוק — Yosef le-Hok

מוסר — Ethical Teaching:

מספר הרוקח דף א. — Sefer Ha-Rokeah Page 1

הִזְהִירָנוּ ה' לְאַהֲבָה אוֹתוֹ אָמְרוּ בְּסִפְרִי (דברים ו) וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ עֲשֵׂה

God has commanded us to love Him. In the Sifri they said, “ 'You must love the Lord

מֵאַהֲבָה שֶׁהָעוֹשֶׂה מֵאַהֲבָה שְׂכָרוֹ כָּפוּל וּמְכֻפָּל וְאַהֲבָתְךָ אֶהֱבֵהוּ עַל הַבְּרִיּוֹת כְּאַבְרָהָם אָבִיךָ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יב) וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן וגו' שֶׁגִּיְּרָן וְהִכְנִיסָן תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה בְּכָל לְבָבְךָ בִּשְׁנֵי יְצָרֶיךָ בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר רָע בְּכָל לְבָבְךָ שֶׁלֹּא יְהֵא לִבְךָ חָלוּק עַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבְכָל נַפְשְׁךָ אֲפִילוּ נוֹטֵל אֶת נַפְשֶׁךָ. שִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר אֲהָבֵהוּ עַד מְצוּי הַנֶּפֶשׁ. לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם שֶׁמָּא תֹּאמַר הֲרֵינִי לוֹמֵד תּוֹרָה בִּשְׁבִיל שֶׁאֶהֱא עָשִׁיר בִּשְׁבִיל שֶׁאֶקָּרֵא רַבִּי בִּשְׁבִיל שֶׁאֶקַּבֵּל שָׂכָר לָעוֹלָם הַבָּא בִּשְׁבִיל שֶׁאֶשֵּׁב בִּישִׁיבָה בִּשְׁבִיל שֶׁאַאֲרִיךְ יָמִים תַּלְמוּד לוֹמַר לְאַהֲבָה כָּל מַה שֶּׁתַּעֲשׂוּ לֹא תַּעֲשׂוּ אֶלָּא מֵאַהֲבָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן צָדוֹק אוֹמֵר עֲשֵׂה דְבָרִים לְשֵׁם פּוֹעֲלָם וְדַבֵּר בָּהֶם לְשֵׁם שָׁמַיִם וְאַל תַּעֲשֵׂם עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶם:

your God' (Deuteronomy 6:5) — act out of love. For if one acts out of love, his reward is doubled and redoubled. 'You must love' — make Him loved by people, as your father Avraham did. As it says, 'and the souls that they had made in Haran ...' — whom they had converted and brought under the wings of God's Presence. 'With all your heart' (ibid.) — with both of your impulses, your good impulse and your evil impulse [i.e., even while participating in worldly pleasures e.g., eating etc., do so with the intention of gaining strength to serve God]. 'With all your heart' — that your heart should not be divided concerning the Holy One, blessed be He [by having questions; e.g., why did this happen to me?]. 'And with all your soul' (ibid.) — even if He takes your soul. Shimon ben Azzai says, 'Love Him to the exhaustion of the soul [i.e., until the last moment of life].' " [In tractate Nedarim they said:] " 'To love the Lord your God' (Deuteronomy 11:13). Perhaps you will say, I will study Torah so that I will become wealthy, so that I will be called 'Rabbi,' so that I will be rewarded in the World to Come, so that I will sit in the academy, or so that I will live a long life. [In response to this] the verse says, 'to love.' Whatever you do, do it for no other reason than for love. Rabbi Elazar ben Tzadok says, 'Do things for the sake of the One Who commanded them; speak of them for the sake of Heaven; and do not make them a crown by which to aggrandize yourself.' "

Practical Law:
Rambam, Foundation Laws of the Torah 5

הלכה
הרמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה

א כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל מְצֻוִּין עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם הַגָּדוֹל שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמֻזְהָרִין שֶׁלֹּא לְחַלְּלוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי. כֵּיצַד כְּשֶׁיַּעֲמוֹד גּוֹי וְיֶאֱנֹס אֶת יִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹר עַל אַחַת מִכָּל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה אוֹ יַהֲרְגֶנּוּ יַעֲבוֹר וְאַל יֵהָרֵג שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִצְוֹת (ויקרא יח) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם וָחַי בָּהֶם וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶם וְאִם מֵת וְלֹא

(1) All of The House of Israel are commanded concerning the sanctification of [God's] great name, as it says, "I will be sanctified among the Children of Israel," (Leviticus 22:32) and are forbidden to desecrate it, as it says, "Do not desecrate My holy name." (ibid.) How? When a non-Jew arises and tries to force a Jew to violate any one of the commandments stated in the Torah or he will kill him, he should transgress and not be killed, as it is said about the commandments, "that a person will do them and live by them" (ibid., 18:5) — not that he should die by them. If he dies and does

עָבַר הֲרֵי זֶה מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ: ב בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּשְׁאַר מִצְוֹת חוּץ מֵעֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים אֲבָל שָׁלֹשׁ עֲבֵירוֹת אֵלּוּ אִם יֹאמַר לוֹ עֲבוֹר עַל אַחַת מֵהֶן אוֹ תֵּהָרֵג יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבוֹר: ג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּזְמַן שֶׁהַגּוֹי מִתְכַּוִּין לְהַנָּאַת עַצְמוֹ כְּגוֹן שֶׁאָנַס אוֹ לִבְנוֹת לוֹ בֵּיתוֹ בְּשַׁבָּת אוֹ לְבַשֵּׁל לוֹ תַּבְשִׁילוֹ אוֹ אָנַס אִשָּׁה לִבְעָלָהּ וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה אֲבָל אִם נִתְכַּוֵּן לְהַעֲבִירוֹ עַל הַמִּצְוֹת בִּלְבָד. אִם הָיָה בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְאֵין שָׁם עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל יַעֲבוֹר וְאַל יֵהָרֵג. וְאִם אָנַס אוֹ לְהַעֲבִירוֹ בַּעֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבוֹר וַאֲפִילּוּ לֹא נִתְכַּוֵּן לְהַעֲבִירוֹ אֶלָּא עַל מִצְוָה מִשְּׁאָר מִצְוֹת בִּלְבָד: ד וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַגְּזֵרָה אֲבָל בִּשְׁעַת הַגְּזֵרָה וְהוּא שֶׁיַּעֲמוֹד מֶלֶךְ רָשָׁע כִּנְבוּכַדְנֶצַּר וַחֲבֵרָיו וְיִגְזוֹר גְּזֵרָה עַל יִשְׂרָאֵל לְבַטֵּל דָּתָם אוֹ מִצְוָה מִן הַמִּצְוֹת יֵהָרֵג וְעַל יַעֲבוֹר אֲפִילּוּ עַל אַחַת מִשְּׁאָר מִצְוֹת בֵּין נֶאֱנַס בֵּינוֹ לְבֵין גּוֹיִם:

not transgress, he is liable for his life. (2) To what case does this apply? To the rest of the commandments, other than idolatry, forbidden sexual relations, and bloodshed. In the case of these three sins, if he says to him, "Transgress one of them or be killed," he should allow himself to be killed and not transgress. (3) To what case does this apply? When the non-Jew intends for his own benefit. For example, if he forces him to build his house for him on the Sabbath or to cook him his food, or if he forces a woman to have sexual relations with him, or the like. But if he intends only to make him violate the commandments, then if only he is present, and there are no ten Jews there, he should transgress and not be killed. But if he forces him in order to make him transgress in the presence of ten Jews, he should be killed and not transgress, even if he only intends to make him transgress one of the other commandments. (4) All these words [apply] when it is not a time of a decree. But at a time of a decree — that is, that there arises an evil king like Nevukhadnetzar and his ilk and enacts a decree against Israel to abolish their religion or one of the commandments— one should be killed and not transgress even one of the other commandments, regardless of whether he is forced in the presence of ten or whether he is forced when he is alone.

HAYEI SARAH FOR MONDAY חיי שרה ליום שני

TORAH תורה

יכוין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

ז **וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם־הָאָרֶץ לִבְנֵי־חֵת:** וְקָם אַבְרָהָם וּסְגִיד לְעַמָּא דְאַרְעָא לִבְנֵי חִתָּאָה: ח **וַיְדַבֵּר אִתָּם לֵאמֹר אִם־יֵשׁ אֶת־נַפְשְׁכֶם לִקְבֹּר אֶת־מֵתִי מִלְפָנַי שִׁמְעוּנִי וּפִגְעוּ־לִי בְּעֶפְרֹן בֶּן־צֹחַר:** וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן

(7) So Avraham rose, and bowed down to the people of the land, to the children of Heit. (8) And he spoke with them, saying, If you really wish to [help me] bury my dead from [being] before me, listen to me and make a request for me

RASHI רש"י

(8) **נפשכם** — *[literally, "your soul," here means:] Your desire.* **ופגעו לי** — *[literally,* (ח) **נַפְשְׁכֶם.** רְצוֹנְכֶם: **וּפִגְעוּ לִי.** לָשׁוֹן בַּקָּשָׁה כְּמוֹ